

šanji vse zaupanje dajem, že zavolj tega ne zaslužim obrekovanja, ker ravno v onem času, ko liberalizem za rešitev države ni imel družega, kakor prazne fraze, kar celó „Augsburgerica“ dne 20. julija 1866. leta potrjuje, ravno takrat je bil sedanji gospod vojni minister sredi našega ljudstva in je zmagonosen otel meje Tirolske. Takemu možu zaupati je gotovo le pravično, in ne sme se mi očitati, ako vojnemu ministru v tako čisto strokovnih zadevah več zaupam, kakor kakemu advokatu.

Znanstvene stvari.

Poročila o Matičinih zborih.

Poročilo o XXVII. skupščini Matičinega odbora

31. oktobra 1872.

Predsedoval je gosp. dr. E. H. Costa. Nazočih je bilo 20 odbornikov. Izmed ljubljanskih: dr. Jan. Bleiweis, dr. Vončina, L. Jeran, prof. Pleteršnik, prof. Iv. Vavrů, prof. Fr. Kandernal, Fr. Ks. Sovan, Iv. Vilhar, dr. Zupanec, prof. Žakelj, prof. Jož. Marn, dr. Poklukar, ravnatelj Andr. Praprotnik, dr. Strbenec, šolski nadzornik Iv. Šolar, prof. A. Lésar, Ivan Tomšič; izmed vnanjih sta se skupščine vdeležila: dr. Jož. Ulaga in Luka Svetec.

Predsednik gosp. dr. Costa prične skupščino ob četrt na 6. uro, pozdravi nazoče odbornike, naprosi g. Tomšiča, da naj piše danes zapisnik odborove seje, in vpraša, ako kdo želi, da se prebere zapisnik o XXVI. odborovi skupščini in o VIII. občnem zboru. Tega nihče ne želi, ker sta bila oba zapisnika že v „Novicah“ natisnjena. Na to bere dr. Costa iz pisma prof. dr. Kreka, da gosp. Krek prosi, naj se v sporočilo zadnje odborove seje pristavijo besede, da se je „po dr. Krekovem nasvetu“ sklenilo, pisateljem ne dajati nagrade za popravo lastnih spisov. (Tej želji se ustreže.) Potem se zapisnika potrdita in podpišeta.

Gosp. dr. Costa prosi gosp. odbornika Lésarja, naj bi on poročal o važnejših stvaréh, ki so se dogodile po zadnji odborovi skupščini.

Gosp. Lésar poroča blizo tako-le: „Po zadnji odborovi skupščini oglasilo se je 14 novih udov, ki želijo biti Matičarji. Med njimi je eden (gosp. Miha Zupan, kaplan v Leskovcu), ki želi biti ustanovnik in je koj plačal vso ustanovnino. Letniki želijo biti sledeči gospodje (beró se imena). Ker pri nobenem ni nikakoršnega zadržka, zato predlagam: Sl. odbor naj vse sprejme med Matičine ude. (Odbor pritrdi.) Po tem takem je poslednja številka glavne knjige danes 2558.

Izmed starih udov izstopila sta dva, in sicer dr. F. Duhač, odvetnik, in dr. Lorber v Mariboru. Prejela je namreč Matica od omenjenih dveh gospodov 2. oktobra naslednje pismo:

„Ker sem zvedel izid volitev v Matičin odbor, dajem na znanje, da od sedaj iz Matice izstopim. Z osobitim spoštovanjem.

Maribor dné 1. oktobra 1872.

Dr. Duchatsch l/r. Dr. Lorber l/r.“

Isti dan se je tema gospodoma odpisalo naslednje: „Blagorodni g. dr. F. Duhač, odvetnik (dr. Lorber) v Mariboru! Na vest vzemši Vašo odpoved od 1. okt. t. l. Vam naznanjamo, da smo ustregši Vaši želji, izbrisali Vas iz slov. Matice od 1873. l. dalje; ob enem Vas pa prosimo, da blagovolite (dr. Duhač) poravnati zaostala svoja doneska za 1871. in 1872. leto, toraj 4 gold.; (dr. Lorber pa svoje doneske za 1868., 1869., 1870., 1871. in 1872. l. 10 gold.), ker ste prejeli društvene knjige za obé leti (za vseh 5 let).

Iz odbora Matice slov. v Ljubljani 2. okt. 1872.

Dr. E. H. Costa, predsednik. Ant. Lésar, odbornik.“

Vsem novim udom so se knjige razposlale izvzemši nekterih ljubljanskih, ker mi ali niso znani, ali pa tudi ne vem, kje stanujejo. — Vsi ti toraj, ki še niso prejeli knjig za leto 1872, naj blagovolijo ali sami priti ali pa koga poslati po-nje.

Med 179 udi, ki jih je g. dr. Vošnjak za nove oglasil pred XXVI. odborovo skupščino, je pet starih udov, izmed kterih so nekteri s svojimi doneski na dolgu za prejšnja leta. Vsi ti se toraj niso z nova vpisali, ampak ta donesek se jim je vpisal zadnje leto, za katero so bili na dolgu; to se je tudi pismeno naznanilo gosp. dr. Vošnjaku.

Med volilnimi listi se je našel en volilec (Jak. Vilar v Pudobu pri Ložu), ki ni ud in tudi še ni bil naznanjen odboru; v začetku lista pa piše: „Pošiljam Vam 2 gold., da me vpišete v Matico ter volim tako-le: (sledé imena).“ Ker je bilo razglašeno, naj novi udje denarje pošiljajo gosp. dr. Razlagu, zato sem bil te misli, da je tudi ta list z doneskom vred poslan bil g. dr. Razlagu; toraj se je ta prigodek pismeno naznanil g. dr. Razlagu. Toda niti od g. dr. Vošnjaka niti od g. dr. Razlaga nam do danes ni došel odgovor.

Matica je prejela 13 knjižic ali spisov pod tem-le naslovom: Fra Det Kongelige Norske Universitet i Christiania (De la part de l' Université Royale de Norvège à Christiania) til d. Slavonischer Literatur-Verein zu Laibach.

Ved Universitet's Secretair.

Dobili smo od Moskvskega arheologičnega društva vabilo na tretjo razstavo starih spominkov, ki bode v Kievu 1874. l. in od Moskvske univerzitet zapisek knjig, ki jih hrani o slavjanskih zadevah.

Na to predlaga gosp. Lésar, naj Matica stopi v zvezo z univerzitetu v Kristianiji, z moskovsko univerzitetu in z moskovskim arheologičnim občestvom. (Odbor pritrdi.)

Gosp. Lésar poroča na dalje, da je dal ranjki g. dr. Lovro Toman Matici za njene ude napraviti diplomo. Pismo, s katerim je Matici daroval ploščo, na kateri je risana ta diploma, bilo je njegovo zadnje, vsaj slovensko, pisano v Rodaun-u 9. avgusta 1870. leta. — Darovalno pismo je avtografvano na čelu Matičnega „Letopisa“ za 1870. leto pridjano dr. Lovro Tomanovi podobi.

Na to je Matičin odbor te diplome pri Fr. Kökeju na Dunaji natisniti 500 odtiskov; račun za-nje je znašal 101 gold. 50 kr.

Ko je došla izgotovljena diploma, bilo je po časnikih naznanjeno, da je g. prvosednik diplomi nastavlil nizko ceno po 50 krajc., in to zato, da se s skupilom plača račun za tisek in pisnino pisavcu. Pisnino je g. prvosednik postavil na 20 kr., in če treba, plača se tudi viša. Naglo so se oglašali Matičarji, ki so želeli prelepe diplome, in tako je bilo, kakor moje poročilo (glej poročilo o XXI. odborovi skupščini 31. maja 1871. leta v Letopisu za 1871. l. stran 22.) pripoveduje, do omenjenega dne prodanih diplom 300 odtiskov, častnim udom in društvom, s kterimi je Matica v zvezi, pa zastonj poslanih 20 odtiskov.

Bilo je toraj do tistega dne prodanih, kakor pravi omenjeno poročilo, prav toliko, da se je Kökeju plačal račun s 101 gold. 50 kr., in pisnina pisavcem 48 gold. 50 kr., skupaj 150 gold.

Skupilo od istega dne dalje — pravi poročilo — teklo bode — odvzemši pisnino — v Matično blagajnico.

Prodajanje diplom je gosp. predsednik uredil tako, da je meni naročil pobirati po 50 kr. za vsak odtisek, plačevati pisnino, ostanek nabirati in ž njim pred vsem plačati račun Kökeju. Pisavci prvih 320 diplom so bili g. Filipič; ko on ni hotel več pisati jih, g. Kokalj, bivši

asistent pri realki, in ko se je ta naveličal, naprosil sem bil realnega učenca K. Göcka; ti trije so večidel spisali omenjeno število diplom in plačal sem jim 48 gold. 50 kr. pisnine.

Ker so se odslé diplome bolj posamne naročevale, in so vrh tega naročniki večidel želeli kmalu dobiti jih, nekteri so v Matični pisarnici še celó čakali izgotovljenja, in ker menda nikdo ne more zahtevati, da bi bil jaz za vsako posamno naročbo hodil iskat pisavca ter diplome po mestu prenašal sem ter tje, zato sem nekoliko poslednjih jez sam pisal.

Tako je bil sklenjen drugi račun, čegar čisti znesek je potekel v Matično blagajnico za preteklo društveno leto. Vsled tega računa bilo je za 49 gold. prodanih diplom 98, za ktere sem Matični blagajnici izročil 31 gold. 40 kr. (glej račun šte. 120 od 1. julija 1872. l.), za pisnino in vozne liste pa plačal 17 gold. 60 kr., skupaj 49 gold.

Na tretji račun, sklenjen danes, sem prodal 12 odtiskov, za ktere jaz hranim še skupljene novce, kolikor mi jih je došlo (štirje namreč so še na dolgu).

Iz tega poročila sl. odbor toraj razvidi: a) da je po prvem računu bilo prodanih 320, po drugem 98, po današnjem 12, skupaj 430. Moralo bi toraj diplome biti odtiskov 70, hranim jih pa le 61, toraj jih manjka 9, in kje so ti? Spridili ali pomazali so se pri pisanju.

Konec svojega sedemletnega poslovanja kot Matični tajnik toraj prosim: Naj slavni odbor dá na tanko prevdariti to sporočilo in pregledati zapiske v prodanih diplomah ter mi rešiti račun in poročilo“.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Plešeh na Hrvaškem 1. nov. (*Bolezen pri ljudeh in živini.*) Kakor po mnogih krajih ob Kranjsko-hrvaški meji, tako je tudi pri nas bolehalo blago večidel na gobcu (slinavka) in parkljih, a zdaj je že bolje. — Nastala je pa tudi bolezen pri ljudéh, zlasti pri otrocih. Otroci zeló mrjó; danes je zdrav, čez dva dni mrtev; v grlu dobijo oteklino in v ustih je vse spuhljeno, tako tudi v ustnicah, da je človeka groza gledati. Bog si ga vedi, kaj je vzrok tej bolezni?*) Ante Čop.

Trst 3. nov. — Vže je preteklo 3 mesece, kar je nam okoličanom jako priljudni domači živinski zdravnik umrl; težko pogrešamo zgubo njegovo, kajti pri ogromnem številu živine, zlasti krav, ktere ima okolica Tržaška, je imel ranjki vedno dosti opravila, in sicer toliko, da se je le redko doma dobil. Zdaj pa smo brez njega, toraj brez pomoči. Da bi se kakošen zunanji živinski zdravnik, kateri je zmožen jeziku in poslu, nasesil v okolico Tržasko, gotovo obilo bi si tu novcev prislužil. — Goveja bolezen na parkljih in gobcu je bila v okolici že tako razširjena, da se je okoli več vasí vojaška obstaja potegnila; največ bolne živine je bilo v Skednu, Rocolju in pri sv. Magdaleni. Zdaj pa, kakor se čuje, je že bolezen popustila kraje ter se bo vojaška obstaja zopet nazaj vzela. Mestni magistrat je dal povelje, da vsak, kateri ima govejo živino, se mora za 6 tednov s klajo preskrbeti, da ima ob času obstaje živini kaj jesti dati.***) — Dež je tudi pri nas veliko škodo napravil; skoz celi mesec ni preteklo dan, da bi ne bilo deževalo in nekatere dni tako hudo,

*) Kakor bolezen pri živini, tako ta pri otrocih ima gotov vzrok v vremenskih neugodah; tu in tam tako miasmatično nastala pa se potem širi tudi po nalezbi. Mrzlejša zima bode končala obojno bolezen.

Vred.

**) Čemu vojaška straža, čemu ta magistratni ukaz, nam nikakor ni jasno.

Vred.

kakor bi bilo s škafa lilo, odnesel je z bregovnih vinogradov mnogo zemlje. — Našim kranjskim fantom, zlasti kar jih v Rojanu v vojašnici biva, ne koristi tukajšnja voda, kajti iz Tirolov dobre vode vajeni jih v mehkem podnebju mnogo zbolí; ne preteče skoraj dan, da bi 3 ali 4 v bolnišnico ne šli; vendar je upati, da sčasoma se bodo že zraka in vode privadili. Mi jih spoštujemo vsi od kraja ter vsak pravi, da to so lepi ljudje; godba njih je jako zanimiva; na kratko rečeno, naš domači polk dela povsod Kranjcem čast.

Lonterščan.

Iz Gradea 3. nov. (*Izkaz dohodkov podpiralne zaloge za slovanske dijake graškega vseučilišča.*) Darovali so gospodje: dr. E. pl. Lehmann, c. k. nadsodnije svetnik 5 gold. k glavnici; prof. dr. Šubic 5 gold. kot donesek; Fr. Hubad, kand. modrosl. 1 gold.; L. Tomanović, pravnik 50 kr.; A. Danilov, pravnik 1 gold.; Simonič, modrosl. 1 gold.; Maier, pravnik 50 kr.; A. Turkuš, modrosl. 1 gold.; Fr. Stifter 50 kr.; Mohar, zdravn. 1 gold.; E. Šavnik, zdravn. 1 gold., Fr. Kocuvan, dokd. zdravn. 1 gold.; Anžur, modrosl. 50 kr. — Od prej je doneskov k glavnici 100 gold., doneskov pa 81 gold. 90 kr., toraj je sedaj glavnice 105 gold., doneskov pa 95 gold. 90 kr. — Oskrbovalni odbor se srčno zahvaljuje vsem dobrotnikom in prosi še dalje podpore, ker potreba je res velika.

V Gradcu 3. novembra 1872.

Prof. dr. Krek, predsednik.

Prof. dr. Biderman,
blagajnik.

Fr. Hubad,
tajnik.

Iz Dolenskega na Hrvaški meji 1. nov. — Ne bojte se! noben živ Turk ne bo prišel več čez Gorjance. Ali pa tudi nesrečne turške živinske kuge ne bo čez Gorjance, tega nas pa sam Bog obvari! S stražo na Gorjancih je pa strašno huda. Eno noč je bil na straži možiček, kateri bi tekel pred vsakim pastirjem, da le hlače nosi, in ž njim je bilo enajstletno deče. Drugo noč je bil na straži tudi nedolžen sedemdesetletni starček z dvanajstletnim otrokom. Ali bi se ne dalo to poboljšati? In pa kaj so si ubogi Podgurci pregrešili, ali kako so si to čast prislužili, da bi mogli noč in dan na straži biti za celo deželo? In kaj bo taka straža na vrh Gorjancev? Ako prideta le dva Vlaha ali kdor koli si bodi, lahko se žene živine kolikor in kar hoče čez stražo. Kaj bi ne bilo mogoče, da bi to stražo vojaki prevzeli?*) Ko je zadnjič ta nesreča pri Belih Kranjcih bila, so vojaki še le prevzeli to stražo, ko so se stepli na Gorjancih. In taki tepež se tudi zdaj kaj lahko pripeti, ako stražica v hosto ne potegne. In ubogi Podgurci so že tako nesrečni letos! Poglejmo le Vinovas, ki je najbliži vrh Gorjancev. Celó Božje leto razsaja tu bolezen. Pred pustom so bile hude kozé, potem pa celo leto legar, da zdravniki že od novega leta hodijo v Vinovas. Na jesen je še vsa živina zbolela, da so reveži tako z delom zaostali, da Bog pomagaj. Zdaj pa nadležna straža na Gorjancih! Kaj ni to prehudo? — Te dni mi je z Gorjancev prinesla mala pastarica dva dobro velika šopka rdečih jagod, katerim Gorenci luskovci pravijo. — Tudi gade — prave pisane gade — še pobijamo.

*) Taka straža in pa nič, je res vse eno. Okrajna glavarstva morala bi nadzorovati župane o tem, kako se izvršuje straža; samo iz pisarnice ukaze dajati, ne zadostuje. Prva dolžnost pa čuvati na meji, da se ne pritepe kužna živina čez mejo, je dolžnost mejašev, kajti njim žuga nesreča najpred. Ako pa soseske ne zmorejo straže, kedar je meja dolga in veliko čuvajev potrebuje, ali če je dolgo časa straž treba, takrat se pokličejo vojaki na pomoč, in kakor smo slišali, je deželna vlada že vprašala dotična okrajna glavarstva: naj povedó, ali in kje je vojakov treba, kateri pa — če jih dežela ne dobí brezplačno — deželi prizadenejo velike stroške. — Gosp. dopisniku bode sl. deželna vlada gotovo hvaležna za to poročilo, da izvé napake

Vred.

treba, da se jim vsaj toliko zboljša plača, da bi vsak vsaj 400 gold. na leto dobival. Kar je pa učiteljev pri večih farah, ti imajo vsaj večidel zdaj boljše prihodke, kakor bi jih imeli, ako bi se sploh reklo, naj učitelj ima po 400 gld. na leto. Mnogi učitelji na večih farah bi potem zgubo imeli, ker zdaj vendar pride marsikter z vsem skupaj na 600, tudi na 700 gol. na leto.

Al naši gosp. učitelji se nadjajo še boljšega; veliko jih je, ki mislijo, da jim ostane vsa sedanja bira (kolektura), ki zadeva službo organista itd.

Ko bi se učiteljem kar na enkrat toliko dalo, bil bi vendar vsak nespameten, da bi 16 let po šolah hlače trgal, predno postane kaplan ali pa kak uradnik.

Veliko se piše, kako da manjka učiteljev. Kako, da jih je na enkrat zmanjkalo? Še niso 4 leta, ko sem jaz prosil gosp. Zavašnika, da bi mi dovolil stopiti v učiteljsko pripravnico; al ker sem se gospodu prestar zdel, je hudo zarenčal nad menoj, rekši, da ima 40 mladih učiteljev brez službe, pa bi še kakega tacega starega dedca v šolo jemal. Zdaj pa se že po dunajskih časnikih, kakor v „Gemeindezeitung“ itd. pripoveduje, da na Kranjskem manjka učiteljev zavolj slabe plače. *) Kam neki so šli tisti, ki jih je bilo pred leti toliko preveč?

Jaz ne tajim nadlog nekterih naših učiteljev; al vprašam, kje pa dandanes ni nadlog? Ravno berem v „Laibacherici“ razpisano službo okrajnega kirurga v Senožečah s 100 gld. letne plače. Spominjam se pa učitelja in mežnarja, v katerem se je govorilo v lanskim „Novicah“, ki je s svojo ženico v 4 mesecih 35 estrajhov vina posrkal; ravno ta ga je letos sopet nabral 30 estrajhov v kolekturi; neki gospod iz Zagorja ga mu je že po 9¹/₂ gold. vedro plačeval; al on ga nič ne prodá ter pravi, da mora ostati ves za dom. Al predno bode sv. Jurij, ga bo tudi že za dom zmanjkalo. Namesti da bi to vino prodal in kar bi skupil, za drugo leto obrnil, pa rajši leta sosede nadlegovat na posodo; ker mu pa nobeden posoditi noče, pa vpije, da mu ni živeti med takimi sosedi itd. Kdo tedaj je kriv, da je tak človek reven, kakor on sam? Jaz mislim, če tak učitelj in mežnar kakor je ta, nabere 30 veder vina, 60 mernikov pšenice, 20 mernikov prosá in ajde, vrh tega pa še zraven vsaki dan nekoliko si prisluži od štiftanih maš, krstov itd., zraven tega pa ima tudi prosto stanovanje in drva; jaz mislim, da taki prihodki so boljši, kakor pa 400 gold. v denarjih.

Pa vsaj imamo mi v deželnem zboru možé, ki nas zastopajo tako, da so pravični na vsako stran, do njih ima ljudstvo vse zaupanje, — može take, ki dobro poznajo pomoči za potrebno materijalno, pa tudi duševno stanje naših učiteljev, zraven pa tudi vedó, kako da je naš ubogi kmet z davki obložen, da ga tudi veliko več obkladati ne morejo. Nemčurska stranka našim učiteljem velik kos kruha ponuja le za to, da bi se ona mogla vriniti v deželni zbor, da bi dobila večino. Al gorje nam vsem po tem! Al te nesreče se tudi ne bojimo: naj bo deželni zbor še desetkrat razpuščen, mi bomo pa desetkrat sopet tiste volili, do katerih imamo vse zaupanje, to je, naše narodne možake; oni poznajo stan našega revnega kmeta, pa tudi naših učiteljev.

Slovensko slovstvo.

* „Slavjan“. Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i prosvetljene. Vreduje i na svetlo dava Matija Majar v Celovč. Izhadja desetput v letě po jednoj celoj listini i velja s poštninoj 3 forinte ali 2 rublja.

Vrednik tega novega časnika, ki bode le izhajal,

*) To je gotova resnica.

Vred.

ako se oglasi toliko naročnikov, da izdajatelj ne trpi gmotne škode, je „Novicam“ dobroznani gosp. Matija Majar, dragi naš prijatelj. Kar je iskreni rodoljub ves čas svojega življenja na srcu imel, a po družih časnikih ni mogel doseči, skusil bode sedaj po lastnem svojem listu. V članku „beseda važna o književnom jeziku i o slovstvu slavjanskom“ najdemo po vse pisatelja knjige, ki je leta 1848. prišla na svetlo pod naslovom: „Pravila kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik“. Uzajemni književni jezik in cirilica jedro sta vsega, kamor teži srce njego slavjansko. Ali se mu bode posrečilo, da ideja njegovega novega uzajemnega književnega jezika postane meso in krv, zeló dvomimo; vendar v velicah namenih mora se že visoko ceniti volja za to. Časnik njegov ne bode političen in tudi ne pisan za prosto ljudstvo, on bode slovstven, namenjen prosvetljenim čitateljem ter bode donášal sestavke „tičuče se slovstva, literature slavjanske, jezikoslovja, zgodovine, zemljopisja i starin, věsti učiliščne, narodne pesni, pripovedke i poslovice slavjanske, narodne običaje, objavljaj slavjanske knjige“ itd. Zanimiv bode tedaj „Slavjan“ vsakakor. Zato dobro došel! — Kdor pa se bode na-nj naročil — pravi gosp. izdavatelj — naj ne pošilja brž denarja, zato ne, da ne bode treba ga nazaj pošiljati, ako se oglasi premalo naročnikov; naročnina se mu pošlje še le tedaj, kedar pride drugi list na svetlo.

Znanstvene stvari.

Poročila o Matičinih zborih.

Poročilo o XXVII. skupščini Matičinega odbora

31. oktobra 1872.

(Dalje.)

Dr. Costa predlaga, da se g. Lésarjevo poročilo o diplomah izroči pregledovalcu društvenih računov, kateri naj poroča v prihodnji seji o njem. (Se sprejme.)

Dr. Ulaga bere pismo izročeno mu po dr. Razlagu, v katerem učitelj Boštjančič na Vranskem 24. septembra prosi nekatere matične knjige po kolikor mogoče znižani ceni. — Po daljši debati, ktere so se vdeležili Costa, Pleteršnik, Bleiweis, Ulaga, Vončina, Šolar in Lésar, sprejme se naposled gosp. Lésarjev predlog, da se mu dadó knjige kakor bukvarjem za 25% ceneje.

Ker se o sporočilu nikdo več ne oglasi za besedo, bere dr. Costa dve noticiji iz „Slov. Nar.“, v katerih se krivo poroča o gosp. Lésarji, kar se tiče vpisovanja novih udov in prodajanja Matične diplome. (Glej „Slov. Nar.“ štev. 120. in 123.) Dr. Costa pravi, da je vse to grda laž in da naj sl. odbor opraviči gosp. Lésarja in izreče, da ni res, kar je pisal „Slov. Nar.“ v omenjenih dveh sestavkih. Lésar pravi, da mu je žal, da se prva stvar „o vpisovanji novih udov“ danes v odboru obravnava, ker bi se bila lahko rešila po drugi poti in sicer vsled pisma, pisanega g. dr. Zupanecu, glasečega se tako-le: „Ljubi prijatelj! — Take hvale za sedemletno pomoč pri blagajniškem poslu jaz nikakor ne zaslužim, zato Te, dragi moj, lepo prosim, potegni se za svojo čast ali vsaj blagovoli preklicati laži, ki jih je, kakor se mi pripoveduje, o meni med svet zopet nesel „Slov. Narod“, in s kterimi si Ti v dotiki ali zvezi, v kakoršni koli že bodi. Prepričan, da mi ne odrečeš opravičene prošnje, kličem Ti na zdravje! V Ljubljani 19. okt. 1872. l.“ Jako mi je žal, da mi g. dr. Zupanec ni skazal te ljubavi.

Dr. Zupanec podpira predlog dr. Costov, da se odbor slovenske Matice potegne za čast g. Lésarja.

Po živahni debati o tej stvari, ktere so se vdeležili dr. Vončina, Šolar, Bleiweis in Svetec, sklenilo se je

*

enoglasno, da se priobči pojasnilo o tej zadevi, in da se izvršitev tega sklepa izroči predsedniku.

Svetec reče, naj se to zgodi, toda stori brez osebnih napadov.

Potem se prestopi k volitvam.

Dosedanji predsednik dr. Costa prosi, da se naj voli zdaj drugi prvosednik, on odstopi od prvosedništva, ker ima zaradi tega trpeti toliko javnih napadov in psovok; ker se tako grdo in nesramno piše o njem, naj se toraj voli za prvosednika sposobnejši mož od njega, ker to bo tudi gotovo na korist Matici, kajti on je v vseh rečeh odločen in prav ta lastnost mu dela toliko nasprotnikov.

Dr. Bleiweis pravi blizo tako-le: Predno gremo k volitvi, stavim predlog, naj se sl. odbor zahvali dosedanjemu prvosedniku za njegovo nevtrudljivo delovanje, katero mu mora vsak nepristransk človek priznati. Gosp. dr. Costa ni bil le prvosednik sl. Matice, ampak on je bil tudi med delalci eden prvih. Zgodovina slovenske Matice nam kaže, da je on pri začetku Matice najbolj deloval, da se je Matica na trdne in krepke noge postavila. Dr. Costa ni bil le prvosednik, ampak tudi večletni vrednik Matičnih „Letopisov“. Tako delo je pa gotovo silno težavno. Ni bil pa tudi samo vrednik, temveč tudi pisatelj; njemu se imamo zahvaliti, da imamo Slovenci bibliografijo slovenskih knjig, zadnja leta izišlih. On tedaj zasluži odborovo živo zahvalo. Zatoraj predlagam, sl. odbor naj izreče zahvalo dr. Costu za njegovo veliko delavnost, s katero se že več let žrtvuje slovenski Matici. Ta zahvala bi se najbolj pristojala gosp. prvosedniku, ako bi odbor „per acclamationem“ zopet volil dr. Costo za svojega predsednika. Al ker jaz nočem nobenega odbornika terorizirati, zato stavim le predlog, naj sl. odbor izreče zahvalo dr. Costi in volitev naj se potem vrši po listkih“.

Dr. Costa pravi, da on tega predloga o zahvali ne more dati na glasovanje.

Dr. Vončina pravi, da on kot podpredsednik stavi ta predlog na glasovanje, ker ga predsednik ne more sam staviti. (Se soglasno sprejme.) Odborniki izrečejo g. dr. Costu svojo zahvalo s tem, da se vzdignejo in mu izrečejo: „živijo!“ Dr. Costa se zahvali.

(Volitev na listke se vrši.)

Oddanih je bilo 20 listkov. Skrutiranje se izroči Svetcu in Lésarju. Dr. Costa dobí 17, dr. Razlag 1, dr. Vončina 1, prof. Šolar 1 glas.

Dr. Costa po tem takem za predsednika izvoljen, prosi, da se mu dopusti pomislek do konca seje, da potem pové, ali prevzame predsedništvo ali ne.

Pri volitvi dveh namestnikov je bilo oddanih 20 listkov. Dr. Vončina dobí 19, Kozler 11, Razlag 3, Šolar 6 glasov. Prva dva sta toraj izvoljena za namestnika predsednikova.

Dr. Costa nasvetuje, naj se za blagajnika naprosi zopet gosp. dr. Zupanec.

Dr. Zupanec prosi, da bi njega ne volili in nasvetuje gosp. Iv. Vilharja.

Na to predlaga g. Lésar, naj se dr. Zupanec voli per „acclamationem“. To se zgodi.

Dr. Zupanec pravi, da nikakor ne prevzame zaradi mnogih opravil te volitve in predlaga, naj se Iv. Vilhar voli „per acclamationem“. — To se tudi zgodi. Ivan Vilhar prevzame ta posel.

Za pregledovalca društvenih računov se „per acclamationem“ izvoli dr. Zupanec; za ključarja se izvolita dr. Strbenec in Fr. Sovan.

V gospodarski odsek so voljeni Iv. Vilhar, Fr. Sovan in dr. Zupanec.

V odsek za izdavanje knjig so voljeni dosedanji udje dr. Bleiweis, Costa, Lésar, Marn, Pleteršnik, Šolar,

Vavrú, Žakelj, Tušek, dr. Razlag, dr. Krek in Trstenjak; k tem se še privzameta dr. Strbenec in Tomšič.

V odsek za narodno slovstveno blago so izvoljeni vsi dosedanji udje: Marn, Svetec, Šolar, dr. Krek, Trstenjak, Praprotnik, Pleteršnik in Žakelj.

Prof. Marn poroča, da je pooblaščen od gosp. Zupana, kateheta v Kranji, da izreče, naj bi Matica slovstveno zapuščino Sim. Jenkovo izročila bratu ranjcega pesnika ali pa vsaj kmalu rešila to stvar.

Dr. Costa pravi, da se bo odseku (dr. Krek, Trstenjak, Šolar) pisalo, naj reši to zadevo. (Odbor pritrdi.) Po predlogu prof. Marna se sklene, Jenkovo zapuščino izročiti tistim, ki so jo Matici dali, in jim nasvetovati, da jo prepusté bratu Sim. Jenkovi.

(Konec prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

Deželnega zbora druga seja bila je v četrtek 7. novembra. Po branji zapisnika zadnje seje v slovenskem in nemškem jeziku pritrdi zbor nasvetu glavarnemu, naj se v prihodnje le en zapisnik bere, in to enkrat samo slovenski, in enkrat samo nemški. Pred obravnavo zadev, katere so bile na dnevnem redu, izroči dr. Zarnik prošnjo več občin na Dolenskem zaradi naprave nove ceste čez Lipinsko bukovoje in ne čez Wagensperg; dr. Bleiweis pa peticijo mnogo Vrhničanov o zadevi zadnje volitve občinskega zastopa in pa vlogo več Vrhničanov, ki zadeva c. k. okrajnega sodnika na Vrhniku, g. Muleja, ki se ne le s sodniškim poslom, ampak zelo tudi z raznimi obrtnijami peča. Te peticije se izročé peticijskemu odseku v poročanje. Potem se pričnó volitve. Volili so se v finančni odsek gospodje: dr. Jan. Bleiweis, dr. Costa, Dežman, Irkič, Kromer, Murnik, dr. Poklukar, Savinšek in V. C. Supan; v peticijski odsek gospodje: grof Barbo, Pintar, dr. Razlag, grof Thurn in dr. Zarnik; v odsek za poročilo o delovanju deželnega odbora gospodje: Apfaltrern, Kozler, Langer, Fr. Rudež, Svetec, Tavčar in dr. Zarnik; v šolski odsek gospodje: Apfaltrern, Bleiweis, Costa, Dežman, Grabrijan, Svetec in Toman; v občinski in cestni odsek gospodje: Apfaltrern, Costa, Dežman, Kotnik, Kromer, Murnik, Razlag, Karol Rudež in Zagorec. — Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora od 30. avgusta 1870. leta do 14. septembra 1871. leta se izroči dotičnemu odseku v obravnavo in poročanje; — vladni predlog z načrtoma postav o uravnavi pravnih razmer učiteljstva in o uravnavi napravljanja, zdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol vojvodine kranjske, in v zvezi s to predlogo zadevajoče poročilo deželnega odbora se izroči šolskemu odseku; — vladni predlog, s katerim se razglašajo določbe o posredništvih (miriteljstvih) v poravnano skušnjo med strankami, katere so v prepiru, se izroči občinskemu odseku; — predlog deželnega odbora „letna plača za služabnika pri sekcijah, ki pa v prostih urah mora opravljati tudi službo pisarniškega služabnika, se povikša od 200 na 300 gold., in kakor družih deželnih služabnikov se tudi ta izreče za stalno s pravico do petletnic“ — se brez debate sprejme; — poročila deželnega odbora: a) s katerim se predložé proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1873. in računski sklepi za leto 1871, b) proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873. in računski sklep za leto 1871., in c) o nujni potrebi, da se poseben oddelek deželne posilne delavnice začasno prepusti v porabo norišnice, se izročé finančnemu odseku.

Dr. Razlag potem utemeljuje svoja predloga: a) za prošnjo do Njegovega Veličanstva za pomilostenje 59

pa ne le marljivih in pridnih učiteljev, temuč tudi dobrih organistov.

Toliko za danes; drugi pot kaj več o tem, ako bo treba; če ne, pa kaj družega iz idrijske okolice.

Znanstvene stvari.

Poročila o Matičinih zborih.

Poročilo o XXVII. skupščini Matičinega odbora

31. oktobra 1872.

(Konec.)

Predno se začne obravnava o tajnikovi službi, bere dr. Costa §. 37. opravnega reda in vpraša: ali hoče kdo izmed odbornikov v smislu tega §. prevzeti ta posel.

Nihče se ne oglasi za tajniška in zapisniška opravila; le g. Vavrů pravi, da prevzame knjižničarska opravila tudi za naprej brezplačno.

Dr. Costa predlaga, da se za lanskih in letošnjih 50 gold., katerih prof. Vavrů ne vzame, sme privzeti pisar ali kak pomagač za popolno vredenje knjižnice in za pisanje imenika knjig. (Odbor pritrdi.)

Potem predlaga dr. Costa, naj se gosp. Lésar naprosi, da zopet prevzame službo tajnika in zapisničarja po §§. 35. in 37. opravnega reda, vsled kterega zadnjega tiskarska korektura ni njegova dolžnost.

Dr. Vončina se ne čudi, da se noben odbornik ne oglasi za tajnikovo službo, ktera daje toliko opravila; on je sicer v 25. odborovi skupščini po viharjih obravnavah predlagal, naj se razpiše tajnikova služba in odsek voli, ki ima nasvetovati, pod kterimi pogoji naj se razpiše. V ta odsek so bili voljeni dr. Costa, dr. Razlag in Vončina. Al zdaj previdi, da je bil njegov predlog nepremišljen, zato je zdaj po resnem prevdanku družega mnenja ter goreče podpira dr. Costov predlog in upa, ako je le mogoče, da se gosp. Lésar vda in prevzame zopet ta posel.

Gosp. Marn podpira Costov predlog in se obrača do gosp. Lésarja s prošnjo, naj bi vsaj še za to leto prevzel omenjeni posel.

Dr. Costov predlog se dá na glasovanje, ki mu odbor tudi enoglasno pritrdi.

Gosp. Lésar vpraša: „ali odbor in vsak odbornik sam za-se res misli, da mu je po vsem tem, kar je bilo, mogoče prevzeti tajništvo?“ Na to pravi dr. Vončina, naj Lésar pové, ali mu je nemogoče?

Dr. Costa pravi, da dobro razume, kaj ima v mislih g. Lésar z omenjenim vprašanjem, a vendar se nadja, da soglasni prošnji mnogozbranega odbora se več ne bode ustavljal.

Na to Lésar: „S težkim srcem rečem, da se udam soglasni odborovi za-me tako častni prošnji“.

Odbor z veseljem sprejme g. Lésarjevo pritrditev.

Gosp. dr. Costa povzame besedo, rekoč: „Zdaj tudi jaz izrekam, da prevzamem izvolitev Matičinega prvosednika“. (Odbor mu zakliče „slava!“)

Za posamezne nasvete se nobeden odbornikov ne oglasi.

Konečno se bere še poročilo o pregledu, presoji in potrdbi odborovega računa za čas od 1. julija 1871. l. do konca junija 1872. l. — Glasí se tako-le:

„Veslavni odbor slovenske Matice! V občnem zboru slovenske Matice dne 26. septembra t. l. sva bila podpisana zraven gosp. Hugona Hohna izvoljena, da skupno pregledamo, presodimo in potrdimo odborov račun vsled §. 9. Matičinih pravil.

Ker je bil g. Hugon Hohn po uradnih opravnih za-držan se udeležiti skupnega pregleda računa, tedaj sva se podpisana sama lotila tega dela dne 14. oktobra t. l.

popoldne ob štirih v matični sobi, ter ga tudi do pol 7. ure zvečer istega dne konečno izvršila.

Račun za čas od 1. julija 1871. l. do konca junija 1872. l. sva v redu našla, vendar sva primorana sledeče opazke narediti:

1. K št. 4 dohodek. Pri računih o prodanih kuponih v srebru manjka dotični istodnevni dunajski borzni kurzni list. (Obdor o tej točki stopi na dnevni red.)

2. K opombi: „Vrh tega ima Matica“: a) ostalih knjig najmanj za 2000 gold. — Tukaj ne zadostuje aproksimativni znesek, temveč treba je natančnega vže prejšnja leta urgiranega inventara, kakor ga imajo druga manj važna društva nego je Matica.

Enako je tudi potreben razvid zaostalih letnih doneskov družabnikov po letih razdeljen in oni ustanovnih členov slovenske Matice.

Želeti bi bilo, da se od strani blagajništva veči pozornost obrača na iztirjatev zaostalih letnih doneskov, kateri so tukaj z „najmanj“ 2000 gold. navedeni. Tukaj je potreben sklep slavnega odbora, da oni, ki za več let svoje doneske dolgujejo slovenski Matici, ne dobé niti knjig niti imajo volilno pravico; ta sklep je gledé zadnje žive agitacije pri volitvah v matični odbor gotovo na vse strani opravičen.

O tej točki g. dr. Costa omeni, da temu nasvetu odbor po pravilih ne more pritrditi, ker nima te pravice; toda odboru drugo pravico daje §. 3. Mat. pravil, vsled kterega sme izbrisati take ude; toraj predlaga, naj se po časnikih proglasi, naj vsak Matičar do konec leta plača vse zaostale letne doneske in potem donesek za 1873. leto do konec meseca junija; kdor na ta proglas ne zadosti svoji dolžnosti, naj se izbriše.

Dr. Bleiweis pristavi, naj se udje, ki po tem proglasu ne plačajo zaostalih svojih letnih doneskov, ob enem naprosijo, da nazaj pošljejo tiste knjige, ki so jih dobili za pretekla leta, da se potem podelé ubožnim učencem. Vsem takim udom naj se ta sklep pismeno naznani. (Odbor pritrdi.)

3. K opombi: „Potrošiti se sme“ morava svoje začudenje izraziti, da je slavni odbor kljub jasnemu §. 16. in 18. pravil se dotaknil glavnice, ter potrošil znesek 9930 fl. 68 kr. mesto na razpolaganje imajočega zneska 5395 „ 21 „

tedaj za 4535 fl. 47 kr. več nego je smel.

Tukaj mora slavni odbor pač strogo na to paziti, da matični glavnici gotovo dojde o svojem času imenovani preveč potrošeni znesek.

Gosp. Lésar opomni, da je ravno to v poročilu za VIII. občni zbor izrekel sam odbor.

4. Kot formalni pogršek morava opomniti, da v natisnjem računu manjka kot prehajalni strošek srečkana obveznica za 1000 gold. in kot reelni dohodek na novo kupljena obveznica v enakem znesku. — O tej točki odbor preide na dnevni red.

5. Opomina vredno je pa tudi, da je v novčni dnevni knjigi končan račun z 10. avgustom, ko se vendar glasí natisnjeni račun od 1. julija 1871. leta do konec junija 1872. leta in da je tedaj na ta način znamenita svota dohodkov odtegnjena IX. društvenemu letu.

6. K št. 4. stroški je opomniti, da je pri srečkanih obveznicah strogo na njihov zapadni rok paziti, ter da je treba o pravem času novo obveznico naročiti (v tem slučaju pred 1. novembrom 1871. l.), da slovenska Matica ne trpi po nepotrebem izgube na obrestih, ktere mora po zakasnenji povrniti menjičarju (v tem slučaju 3 gold.).

7. K št. 5. „stroški uprave“ je potrebno deta il

postaviti kot podrubrike z dotičnimi zneski, kajti svota 1019 gold. 15 kr. je znamenita in utegne marsikterega matičarja zanimati, koliko se je potrošilo za vsako posamesno podrubriko posebej.

Tukaj je tudi opomniti, da razen neznatnega zneska 144 gold. 50 kr. je ostali znesek 875 gold. nedokumentiran, kar nikakor ni pravilno.

Za tako imenovane male stroške tudi priloge manjka in nasvetujeva, da se dokumentirajo vprihodnjič z dotičnimi saldiranimi računi.

Gosp. Lésar opomni, da so te priloge kakor tudi knjižica, v katero se vpisujejo, ležala na mizi, pa jih gospoda pregledovalca nista bila zapazila.

Sploh je pri stroških tirjatev upravičena, da se kolikor mogoče dokumentirajo, ter da imajo posamezne priloge „vidi“ gosp. prvosednika ali pak podpredsednika, ako pa to vselej ni mogoče, da gosp. prvosednik svoj vidi v denarno knjigo na dotičnem mestu vpiše.

Konečno imava še opomniti, da naj se priloge za pretečeno VIII. društveno leto vničijo ali pak vsaj tako prebijejo, da niso za nobeno rabo več.

To so tedaj najine vestno navédene opazke k računu slovenske Matice za čas od 1. julija 1871. leta do konec junija 1872. leta, ktere predlagava sl. odboru v prevdarek in deloma v ravnilo za prihodnje IX. društveno leto.

V Ljubljani dne 16. vinotoka 1872.

Z največim spoštovanjem

Dragotin Žagar. Andrej Kremžar.

(Vsi nasveti, za katerimi ni nobene opombe o odborovem obravnavanju, so se vzeli na znanje za prihodnja leta.)

Dr. Bleiweis predlaga, naj se gosp. pregledovalcema Žagarju in Kremžarju izreče zahvala za tako temeljiti pretres odborovega računa. (Se sprejme.)

Dr. Ulaga iz Maribora predlaga, naj bi Matica na vsestransko željo nekterih manj izobraženih Slovencev izdala majhno knjižico s podobami najnavadnih rastlin za bolj prosto ljudstvo. On tudi priporoča izvedenca gosp. Murmana za to delo. Odbor sklene, da se ta stvar izroči odseku za izdavanje knjig.

Seja je končana ob $\frac{3}{4}$ 8. uri zvečer.

Mnogovrstne novice.

* *Jeziki svetá.* — Po novejših preiskavah govori 90 milijonov ljudi angleški jezik, nad 50 milijonov slovanski jezik, nad 50 milijonov španski, blizo 50 milijonov nemški in 45 milijonov francoski jezik. — Nam se ne zdijo te preiskave popolnoma resnične; španskega jezika je vendar menda preveč naštetega, tudi pa mislimo, da je francoskega jezika več na svetu kakor nemškega.

* *Konjska kuga v severni Ameriki* se zelo širi; že štejejo okoli 30.000 bolnih kónj. Bolezen je kužna (tifusna) pljučnica.

* *Svilne gosenice v Japanu* so se letos prav dobro obnesle. Po sporočilu kr. italijanskega konsulata v Yokuhamu od 16. julija t. l. je bil pridelek zdravih jajčic, da bodo Japanezi lahko oddali skoro poldrug milijon kartonov.

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

V 4. seji dne 18. novembra je po prebranjem in odobrenem zapisniku 3. zborove seje naznanil deželni glavar sledeče dopise in peticije: a) dopis c. kr. deželnega predsedstva z načrtom postave zaradi realkinih šol; b) dopis c. kr. deželnega predsedstva, da bi se iz

deželnih sredstev ustanovile štipendije za učiteljske pripravnike; c) prošnja društva v podporo pravoslovcev na Dunaji za podporo; d) prošnja deželnega računovodja Ivanetiča za povikšanje službenine; e) prošnja dež. oficijala Mihaliča za povikšanje službenine; f) poročilo dež. odbora zastran uradne obleke za služabnika dež. dobrodelnih naprav; g) poročilo deželnega odbora o disciplinarni preiskavi zaradi mnogoterih nezvestob v ljubljanski bolnici; h) prošnja Franje Mediceve, soproge bivšega kontrolorja bolnišničnega, za podporo; i) prošnja upravnika bolnišničnega v pokoju Šukleja za preklic disciplinarne razsodbe; k) prošnja društva v podporo rudarskih akademikov v Ljubnu (Leoben) za podporo; l) dopis c. k. dež. šolskega sveta, da bi se donesek normalnega šolskega zaklada k službenini učitelja v Adlešiču povikšal od 50 na 150 gold.; m) prošnja zdravoslovcev v Gradcu za ustanovitev mesta operacijskega gojenja na kirurški kliniki v Gradcu ali v Beču; n) prošnja oskrbovalnega odbora podpiralne zaloge za slovanske dijake Graškega vseučilišča za podporo; n) dopis c. k. dež. predsedstva, da je dr. Zarnik vsled §. 4. oziroma §. 18. postave od 21. decembra 1871. drž. zakonika šte. 141 nehal biti državni poslanec. — Zbor je sklenil, da dopis pod a) gré v tisk, vloge pod b) do m) se izroči finančnemu odseku, vsled dopisa pod n) pride volitev novega državnega poslanca ob svojem času na dnevni red. — Poleg tega se še poprej vložena prošnja K. Herxela, da bi se odvezal vplačanja kavcije za bivšega kontrolorja Medic-a, izroči finančnemu odseku.

Potem je izročil dr. Razlag z 9 drugimi poslanci interpelacijo do c. k. deželne vlade: zakaj da se na Kranjskem zahteva od skupnih zemljiških izpiskov več goldinarskih štampiljnov, kakor v deželah c. kr. finančnega vodstva v Gradcu. — Vladini zastopnik obljubi na to odgovoriti v eni prihodnjih sej.

Dr. Jan. Bleiweis z 22 drugimi poslanci je izročil interpelacijo do c. k. dež. predsedstva o pomnoženju c. kr. okrajnih zdravnikov na Kranjskem. Vladni zastopnik je brž odgovoril na to, da se o tej zadevi vže obravnava pri vladi, in da bode krepko podpiral pomnoženje navedenih zdravnikov pri c. kr. ministerstvu.

Po predlogu deželnega glavarja je sklenil deželni zbor čestitanje presvitli cesarici o njenem godu (19. novembra); vsa skupščina se pri tem vzdigne in kliče trikrat „slava“!

Po odstopu deželnega glavarja prevzame njega namestnik Peter Kozler predsedstvo, in prestopi se na obravnavo dnevnega reda. Po predlogu dr. Zarnika se v prihodnji seji voli poseben odsek 5 udov za poročanje o volitvi deželnih poslancev pl. dr. Kalteneggerja in dr. Zupana; — poročilo deželnega odbora zaradi razdelitve občinskega pašnika in gozda v Ostrožnem Brdu se po predlogu g. Murnika izroči občinskemu odboru; — predlog finančnega odseka, po poročevalcu pl. dr. Savinšku, da se v podporo učiteljev ljudskih šol na Kranjskem še 300 gold. iz normalnega šolskega zaklada za leto 1872. dovoljuje, se odobri; — predlog dež. odbora o ustanovitvi vinorejske in sadjerejske šole na Slapu v Vipavski dolini se po nasvetu dr. Bleiweisa izroči finančnemu odseku; — poročilo dež. odbora, ki se tiče načrta zakona o tem, da se izrekanje odgonskih razsodil izroči odgonsko-postajskim občinam. se izroči občinskemu odseku, — kar pa se tiče tega, da se na dež. zaklad prevzamejo stroški, zaznamovani v §. 14. odgonskega zakona, izroči se finančnemu odseku; — poročilo deželnega odbora ozir vredbe, kako se za deželni in zemljiško od-